

Thea Emilie Bakke

Barn og unge som begår seksuelle overgrep

Hvorfor utvikler noen barn skadelig seksuell atferd, og hvordan kan omsorgspersoner forstå unge som begår seksuelle overgrep?

Bacheloroppgave i Vernepleie

Veileder: Omid Rasouli

Mai 2020

Thea Emilie Bakke

Barn og unge som begår seksuelle overgrep

Hvorfor utvikler noen barn skadelig seksuell atferd, og hvordan kan omsorgspersoner forstå unge som begår seksuelle overgrep?

Bacheloroppgave i Vernepleie
Veileder: Omid Rasouli
Mai 2020

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for medisin og helsevitenskap
Institutt for psykisk helse

Kunnskap for en bedre verden

SAMMENDRAG

Tittel: Barn og unge som begår seksuelle overgrep.

Introduksjon: Overgrep mot barn har lenge blitt forstått som overgrep begått av voksne. Forskning viser at mellom 30 – 50 % av alle seksuelle overgrep mot barn, begås av barn selv. Videre kommer det frem at et stort antall av voksne overgripere begikk sitt første seksuelle overgrep i barndommen, eller tenårene. På bakgrunn av dette er økt kunnskap om denne problematikken viktig for å møte denne gruppen med forståelse, samt for å forebygge nye seksuelle overgrep mot barn i fremtiden.

Hensikt: Hensikten med denne oppgaven er å undersøke hvilke risikofaktorer som ligger til grunn for utviklingen av en skadelig seksuell atferd. Videre er hensikten å kunne bidra til å forebygge nye seksuelle overgrep i fremtiden.

Metode: Litteraturstudie som metode er benyttet i denne studien. Det ble utført et systematisk litteratursøk, hvor fem forskningsartikler ble inkludert. To kvalitative- og tre kvantitative forskningsartikler er inkludert i studien.

Resultater: Basert på funnene fra de fem utvalgte forskningsartiklene ble det identifisert tre hovedfunn for å forstå hvorfor et barn utvikler skadelig seksuell atferd. Disse funnene var; sentrale kjennetegn ved barnet, miljøets påvirkning på barnet og evne til selvregulering.

Konklusjon: For å forstå hvorfor et barn begår seksuelle overgrep, er det vesentlig å kjenne til hvilke risikofaktorer som ligger til grunn for utviklingen av en skadelig seksuell atferd. Majoriteten av barn som utøver skadelig seksuell atferd er gutter, som ofte har lærevansker på skolen, sosiale vansker, blitt utsatt for mobbing og passer ikke inn med jevnaldrende. Å ha vært utsatt for familievold og omsorgssvikt er sentrale risikofaktorer for å begå seksuelle overgrep i fremtiden. Tidlig eksponering for seksualitet, og hyppig bruk av pornografi var vanlig hos barn med skadelig seksuell atferd, og i flere tilfeller var bruk av barnepornografi og å se på voldelig porno en trigger for overgrepshandlingen. For noen barn ble det å begå et overgrep en evne til å håndtere vanskelig følelser. Det ble brukt som en mestringsstrategi når man opplevde vanskelige og stressende situasjoner. For andre var det eksperimentering av egen seksualitet, hvor seksuell opphisselse og manglende impuls kontroll var utløsende årsaker for overgrepshendelsen.

ABSTRACT

Title: Child and youths that commits sexual abuse.

Introduction: For a long time, abuse against children has been understood as abuse done by adults. However, it's estimated that 30 – 50 % of all sexual abuse against children is committed by children themselves. Furthermore, it appears that a large number of adult abusers committed their first sexual abuse in childhood, or teenage years. With this in mind, increased knowledge of this issue is important for meeting this group with understanding, as well as for preventing new sexual abuse of children in the future.

Purpose: The purpose of this study is to research witch risk factors that underlie the development of harmful sexual behavior, and to help prevent new sexual abuse in the future.

Method: The method used in this study is literature study. It is performed a systematic literature search for scientific research articles. From this search I ended up with two qualitative- and three quantitative studies.

Results: Based on the results from the five selected research articles, there was identified three main categories to why children develop harmful sexual behavior. These three categories are, central characteristics of the children, the environment influence on the child and the ability to regulate emotions.

Conclusion: To understand why a child commits sexual abuse, it's essential to know the risk factors that underlie the development of harmful sexual behavior. The majority of children who engage in harmful sexual behavior are boys, who often have learning difficulties at school, social difficulties, have been bullied and to not fit in with peers. One of the risk factors to commit sexual abuse, is to have experienced abuse and neglect in the family. Early exposure to sexuality and frequent use of pornography were common in children with harmful sexual behavior, and in many cases the use of child pornography and watching violent porn was a trigger for the act of abuse. For some children, the abuse was used as a tool to deal with difficult emotions. It was used as a coping strategy when experiencing difficult and stressful situations. For others it was experimentation of own sexuality, where sexual arousal and lack of impulse control were the triggering cause for the abuse incident.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	1
1.1 Bakgrunn for valg av tema	1
1.2 Presentasjon av problemstilling	1
1.3 Avgrensning og presisering av problemstilling	2
1.4 Definisjoner av begreper	2
1.4.1 Barn og unge	2
1.4.2 Seksuelle overgrep	2
1.4.3 Skadelig seksuell atferd	3
1.4.4 Omsorgspersoner	3
1.5 Hensikten med oppgaven	3
1.6 Vernepleierfaglig relevans	3
1.7 Oppgavens disposisjon	4
2.0 Teori	4
2.1 Barns seksualitet– hva er sunn seksualitet og hva er problematisk eller skadelig?	4
2.2 Barns tilknytning	5
2.3 Selvregulering	6
3.0 Metode	7
3.1 Litteraturstudie som metode	7
3.2 Søkeprosessen	8
3.3 Kildekritikk og analyse	11
3.4 Metodiske overveielser	11
4.0 Resultater/funn	13
4.1 Litteratormatrise	13
4.2 Sammenfatning av resultatene	18
4.2.1 Kjennetegn ved barnet	18
4.2.2 Miljøets påvirkning på barnet	19
4.2.3 Selvregulering	20
5.0 Drøfting	20
5.1 Hvorfor kan noen barn og unge utvikle skadelig seksuell atferd?	21
5.2 Hva får et barn til å begå seksuelle overgrep?	24
5.3 Hvordan forstå barn som utøver skadelig seksuell atferd?	26
6.0 Konklusjon	27
7.0 Litteraturliste	28

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Bakgrunnen for valg av tema er et ønske om å se nærmere på hvordan jeg som vernepleier kan forstå barn og unge som begår seksuelle overgrep. Våren 2020 var jeg i praksis på en barnevernsinstitusjon hvor problematikken omhandlet barn og unge med en skadelig seksuell atferd. Dette inspirerte meg til valg av tema på bacheloroppgaven. Før praksisperioden hadde jeg lite erfaring og kunnskap om overgrepstatferd blant barn og unge, og jeg opplevde det utfordrende å forholde meg til ungdommene.

Mange personer med fagkompetanse har erfaring fra arbeid med ofre for seksuelle overgrep, men relativt få har erfaring fra arbeid med barn og unge som har forgrepet seg seksuelt på andre barn og unge. Mange reagerer med avsky eller sinne til barn og unge som har begått et slikt overgrep, fagpersonell inkludert (Inges & Kleive, 2011, s. 73). Økt kunnskap om denne problematikken vil bidra til at omsorgspersoner møter denne gruppen med forståelse.

Overgrepene mot barn ble lenge forstått som overgrep begått av voksne. Da Sylvi Listhaug ble ny justis- og beredskapsminister i 2018 omtalte hun barneovergripere som «monstre» (Olsson, 2018). Å bekjempe overgrep mot barn var et av hennes hovedprioriteringer, og uttalelsen var rettet mot ukjente voksne menn. Antagelsen om at det bare er voksne ukjente menn som begår overgrep mot barn har vist seg å ikke være riktig.

Forskning viser at 30 - 50 % av alle seksuelle overgrep mot barn og unge, blir begått av barn og unge selv (Inges & Kleive, 2011, s. 20; Bendiksby, 2008). I tillegg forteller et stort antall av voksne overgripere at de begikk sitt første overgrep i barndommen, eller i tenårene (Bendiksby, 2008). Barn og seksualitet er et tema jeg er opptatt av, og på bakgrunn av dette ønsker jeg å utforske hvorfor noen ungdommer utvikler en skadelig seksuell atferd.

1.2 Presentasjon av problemstilling

Hvorfor utvikler noen barn skadelig seksuell atferd, og hvordan kan omsorgspersoner forstå unge som begår seksuelle overgrep?

1.3 Avgrensning og presisering av problemstilling

Det er nødvendig å avgrense problemstillingen slik at oppgaven ikke blir for omfattende. Da vernepleierfaglig tilnærming til barna vil være forskjellig med tanke på utviklingsnivå og alder, vil fokuset i denne oppgaven være på barn mellom 13 – 18 år. Jeg har valgt å bruke benevnelsen barn, selv om flere av artiklene omhandler eldre barn og ungdommer. Dette fordi Verdens helseorganisasjon (WHO) definerer barn som alle personer under 18 år (FN-sambandet, 1990). Dette støttes av barnevernloven §1-3 og vergemålsloven §2 (Barnevernloven, 1992; Vergemålsloven, 2010). Jeg har valgt å ikke fokusere på kjønnsforskjeller blant barna, men man kan anta at hovedvekten av artiklene handler om gutter som begår seksuelle overgrep, da majoriteten av barn og unge med skadelig seksuell atferd er 90 - 95 % gutter (Askeland, Jensen & Moen, 2017, s. 21). I tillegg til «skadelig seksuell atferd» har jeg valgt å benytte begrepene «overgrepsatferd» og «barn og unge som begår seksuelle overgrep», da disse begrepene brukes om hverandre i praksis og daglig språk.

1.4 Definisjoner av begreper

1.4.1 Barn og unge

Barn og unge vil i denne studien definere personer fra 13 - 18 år, da flere undersøkelser viser økt forekomst av overgrep begått av unge i 13 - 14 årsalderen (Inges & Kleive, 2011 s. 41).

I denne oppgaven vil begrepene «barn» og «unge» bli brukt litt om hverandre. Et barn som fyller 13 år ønsker ikke å bli betraktet som et barn, men er i ulike sammenhenger å betrakte som et barn, med barns rettigheter til de fyller 18 år (Inges & Kleive, 2011, s. 15).

1.4.2 Seksuelle overgrep

I straffeloven skiller man mellom tre kategorier av seksuallovbrudd: seksuell handling, seksuelt krenkende atferd og seksuell omgang (Askeland, Jensen & Moen, 2017, s. 26). Seksuell handling innebærer å ta på en annens pupper eller kjønnsorgan mot noen som ikke vil det. Seksuelt krenkende atferd er å oppføre seg seksuelt uanstendig. Det kan for eksempel være blotting, seksuelle bevegelser, seksuell ordbruk, kysse noen mot sin vilje og å sende bilder eller film med seksuelt innhold til noen som ikke ønsker det (Straffeloven, 2005; SMISO, u.å). Seksuell omgang innebærer at en skaffer seg seksuell omgang med bruk av vold eller truende atferd, eller har seksuell omgang med noen som er bevisstløs eller er ute av stand til å motsette seg handlingen. Barn under 16 år regnes ikke som samtykkekompetent, og da faller tvangskriteriene bort. Alle seksuelle handlinger mot barn blir betegnet som overgrep.

Dette betyr at for barn og unge med skadelig seksuell atferd vil mange av handlingene være definert som kriminelle, og dermed rammes av straffeloven (Askeland, Jensen & Moen, 2017, s. 26). Den kriminelle lavalderen i Norge er 15 år. Unge lovbrøyttere som er eldre, kan straffeforfølges og dømmes til straff som en voksen (Ingnes & Kleive, 2011, s.16).

1.4.3 Skadelig seksuell atferd

Skadelig seksuell atferd betegner handlinger som innebærer seksuell atferd hos barn og unge som ikke er utviklingsmessig adekvat, og som kan være skadelig for en selv eller andre (Askeland, Jensen & Moen, 2017, s. 28).

1.4.4 Omsorgspersoner

Omsorgspersoner vil i denne studien definerer en person som har omsorg og ansvar for barnet. Det er de menneskene som omgås barnet mest. Dette kan for eksempel være foreldre, fosterforeldre eller ansatte i en barneverninstitusjon.

1.5 Hensikten med oppgaven

Hensikten med denne litteraturstudien er å undersøke hvilke risikofaktorer som ligger til grunn for utviklingen av en skadelig seksuell atferd, for å kunne bidra til å forhindre og forebygge nye seksuelle overgrep i fremtiden.

1.6 Vernepleierfaglig relevans

En vernepleier er både en helse- og sosialarbeider (Fellesorganisasjonen, u.å). Vernepleieren arbeider med miljøarbeid, habilitering og rehabilitering. Vernepleieren har kompetanse innen helsefag, sosialfag, juss, pedagogikk og psykologi. Som vernepleier kan man legge til rette for å bistå personer med ulike fysiske-, sosiale- og kognitive utfordringer. En vernepleier jobber med blant annet med hjemmebaserte tjenester, spesialisthelsetjenesten, skole, eldreomsorg, innen psykisk helsearbeid, rusomsorg, barneverntjenesten og flyktningetjenesten (Fellesorganisasjonen, u.å).

Som vernepleier er man autorisert helsepersonell, jf. Helsepersonelloven § 3 (Helsepersonelloven, 1999). Helsepersonell har en lovbestemt plikt til å bidra til sikkerhet, og ivareta barn som har behov for helse- og omsorgstjenester, jf. Helsepersonelloven § 1. Det støttes av barnevernloven §1-1 hvor barn og unge som lever under forhold som kan skade deres utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse (Barnevernloven, 1992). Disse

barna skal bli møtt med trygghet, kjærlighet og forståelse. Dette aktualiserer et behov for kunnskap omkring hvordan en vernepleier i daglig praksis kan ivareta, og forstå barn som begår seksuelle overgrep mot andre barn.

1.7 Oppgavens disposisjon

Denne bacheloroppgaven består av sju deler. Den første delen er en innledning, og presentasjon av problemstillingen. Del to består av relevant fagkunnskap som omhandler barn og seksualitet, og annen relevant teori for denne studien. Del tre er metode, som beskriver innsamling og analyse av data. Videre vil jeg presentere resultatet fra de utvalgte artiklene i del fire. Del fem består av en diskusjon av resultatene og relevant fagkunnskap, som munner ut i en oppsummering i del seks. Siste del av oppgaven inneholder litteraturkilder som ble benyttet i denne litteraturstudien.

2.0 Teori

2.1 Barns seksualitet– hva er sunn seksualitet og hva er problematisk eller skadelig?

Verdens helseorganisasjon (WHO) definerer seksualitet som en integrert del av menneskets personlighet og utvikles gjennom hele livet, fra fødsel til død (Aasland, 2020, s. 8; Hegge, 2017, s. 2).

Kjærlighet, god omsorg og nærhet er viktig for et barns seksuelle utvikling (Aasland, 2020, s. 21). Barn er avhengig av å ha trygge omsorgspersoner som kan støtte utviklingen av en sunn seksuell helse. Barn trenger voksne som kan regulere, korrigere og glede seg over barnets utforskning (Hegge, 2017, s. 2). De trenger kunnskap og språk om kroppen, seksualitet, puberteten, følelser og forplantning. På den måten kan barnet selv uttrykke seg med ord som beskriver følelser og seksualitet (Aasland, 2020, s. 21). «Når barn og unge får utviklet et godt og trygt forhold til kroppen sin og dens funksjoner, slik at de kan akseptere sitt eget og andres følelsesliv uten unødvendige hemninger, har de god mulighet til å glede seg og bli dyktige til å leve sitt liv» (Aasland, 2020, s. 21).

Seksualiteten kan uttrykkes på flere ulike måter (Hegge, 2017, s. 2). Den kan uttrykkes ved språk, berøring, utforskning av egen eller andres kropp, seksuell aktivitet, lek eller samspill. Noen barn og unge er ekstra sårbare. For eksempel mennesker med en funksjonshemming, mennesker som selv vært utsatt for overgrep, eller mennesker som har en forstyrret utvikling

eller sosialisering. Disse barna står ekstra i fare for å bli utsatt for, eller selv å utvikle en problematisk eller skadelig seksuell atferd (Hegge, 2017, s. 2).

Det som kjennetegner en god og sunn seksualitet er spontanitet og nysgjerrighet, det er lystbetont, gjensidig og lett distraherbart (Hegge, 2017, s. 4-6). Det er lek eller aktiviteter med barn som er likeverdige med tanke på alder, størrelse og modning. Når et barn utvikler en problematisk seksualitet, er det med tanke på intensitet og hyppighet eller manglende samsvar med aldersmessig og utviklingsmessig modning. Det er atferd som er «uvanlig» eller annerledes for barnet. Krenkende eller skadelig seksuell atferd betegnes som overdreven, hemmelighetsfull, grenseoverskridende, tvangspreget eller truende. Det er en stor forskjell i alder mellom barna, modning og styrke mellom de involverte (Hegge, 2017, s. 4 - 6).

2.2 Barns tilknytning

Tilknytning defineres som det emosjonelle båndet som knytter et barn til en eller flere personer (Askland & Sataøen, 2013, s. 61 - 64). Tilknytning er en form for selvopplevelse som blir regulert av følelser ovenfor andre, fysisk nærhet, trygghet og gjensidige opplevelser mellom seg selv og andre. Tilknytning inneholder to polariteter: på den ene siden å være knyttet til, og ha en følelse av intim og nær samhandling med andre mennesker. På den andre siden å utforske og bli kjent med det nye og ukjente (Askland & Sataøen, 2013, s. 61 - 64).

Tilknytning har en livslang utviklingslinje (Askland & Sataøen, 2013, s. 61 - 64). I spedbarn og småbarn går tilknytning ut på å knytte sterke bånd til nære omsorgspersoner. Senere kommer det å knytte nære følelser til jevnaldrende, vennegjengen og en livspartner stå sentralt i utviklingen (Askland & Sataøen, 2013, s. 61 - 64).

John Bowlby var den første som brukte tilknytning som begrep for å forstå hva det psykologiske forholdet mellom omsorgsgivere og barnet, og hva det hadde å si for den videre utviklingen (Askland & Sataøen, 2013, s. 61 - 64). Ifølge hans teori knytter alle barn seg til sine omsorgsgivere uansett hvordan de blir behandlet, det må de for å overleve (Killén, 2003). De knytter seg på forskjellige måter avhengig av det følelsesmessige samspillet mellom dem og deres omsorgsgivere – hvor omsorgsgiveren spiller en viktig rolle. Hvis foreldrene er sensitive, vil barnet utvikle en trygg tilknytning. Det betyr at hvis barnet føler seg truet innenfra eller utenfra, så vil foreldrene beskytte det. Barn som ikke opplever slike sensitive foreldre, vil utvikle en utrygg tilknytning (Killén, 2003).

På bakgrunn av sine tidlige erfaringer fra samspill med omsorgspersoner, utvikler barnet en oppfatning av seg selv, sine omsorgspersoner og hva det kan forvente seg av andre (Killén, 2003). Spedbarnet som opplever tilgjengelige foreldre og at deres behov blir dekket, forventer at dette vil fortsette. Spedbarn som ofte opplever at deres behov ikke dekkes, begynner å forvente å bli behandlet på den måten. Alle barn vil utvikle tilknytningsmønstre som står i forhold til deres erfaringer. Barn som har vokst opp i et miljø som er utilstrekkelig eller skadelig helt fra starten av livet, etablerer atferdsmønstre tilpasset dette miljøet. Denne atferden er ikke hensiktsmessig og sjelden akseptert utenfor hjemmet, noe barnet raskt vil oppdage når det skal etablere seg på andre arenaer blant jevnaldrende, i gata, i barnehagen og senere på skolen (Killén, 2003).

2.3 Selvregulering

«Vi regulerer oss selv gjennom å holde oss fokusert og konsentrert, dytter unna forstyrrelser og fristelser og lar være å gi etter for impulser og innfall, og vi utfører flere oppgaver på en gang» (Backer-Grøndahl & Nærde, 2015). Selvregulering defineres som evnen til å regulere tanker, følelser og atferd. Det handler om at man evner å kontrollere tanker, følelser og handlinger i tråd med miljøets forventninger og utfordringer. Dette krever en innsats fordi det ofte finnes flere handlingsalternativer, og fordi den strategien som «lønner seg» mest på lang sikt, gjerne er den minst fristende i øyeblikket (Backer-Grøndahl & Nærde, 2015).

Selvregulering har betydning for sosial, emosjonell og skolefaglig tilpasning (Backer-Grøndahl & Nærde, 2015). Studier viser at tidlig selvregulering er viktig for barns samvittighet, bedre selvregulering er forbundet med mindre atferdsproblemer, bedre matte-, -lese – og skriveferdigheter og bedre skolefaglige prestasjoner (Backer-Grøndahl & Nærde, 2015).

Tidlig selvregulering er også viktig for hvordan man gjør det og har det senere i livet (Backer-Grøndahl & Nærde, 2015). I en studie fra New Zealand fulgte forskere opp over 1000 personer fra fødsel til 32 års alderen. Forskerne undersøkte betydning av tidlig selvkontroll for senere utfall. Resultatet viste at jo dårlige selvkontroll, desto flere helseproblemer, svakere økonomi og større sjanse for å ha blitt dømt for lovovertrjedelse (Backer-Grøndahl & Nærde, 2015).

Barns evne til selvregulering dannes i de tidlige leveårene. Erfaring fra 1-årsalderen er med på å danne grunnlaget for den videre utviklingen (Backer-Grøndahl & Nærde, 2015). Barnas

erfaringer i hjemmemiljøet virker å ha betydning for evnen til å regulere følelser, tanker, oppmerksomhet og atferd. Barn som erfarer omsorg preget av følelsesmessig nærhet, sensitivitet og «positiv kontroll», viser mer effektive selvreguleringsstrategier (Backer-Grøndahl & Nærde, 2015).

3.0 Metode

«Metode er den systematiske fremgangsmåten du benytter for å samle inn informasjon og kunnskap for å belyse en problemstilling» (Thidemann, 2019, s.74). Metoden er vårt redskap i møte med noe vi ønsker å undersøke. Metoden vi tar i bruk hjelper oss til å samle den informasjonen vi trenger til undersøkelsen vår (Dalland, 2017, s. 52).

Vi har kvantitative og kvalitative metoder. Kvantitativ metodetilnærming benytter den naturvitenskapelige, forklarende kunnskapstradisjonen. Kvantitative metoder er altså målbare enheter, det vil si harde og objektive faktakunnskaper (Thidemann, 2019, s. 75). Kvalitativ metodetilnærming benytter humanvitenskapelige, forstående kunnskapstradisjoner. Hensikten med denne metoden er å få kunnskap om menneskelige egenskaper som meninger, opplevelser, erfaringer, tanker, forventninger, motiver og holdninger (Thidemann, 2019, s. 76). Disse metodene bidrar til en bedre forståelse av det samfunnet vi lever i, og hvordan enkeltmennesker, grupper og institusjoner handler og samhandler (Dalland, 2017, s. 52).

3.1 Litteraturstudie som metode

Et av kriteriene ved denne bacheloroppgaven er å benytte litteraturstudie som metode. Den litterære metoden baserer seg på eksisterende fagkunnskap, forskning og teori (Dalland, 2017, s. 207). «En litteraturstudie er en studie som systematiserer kunnskap fra skriftlige kilder» (Thidemann, 2019, s. 77). Dette innebærer å samle inn litteratur, gå kritisk igjennom den, og til slutt sammenfatte det hele (Thidemann, 2019, s. 77). Hensikten ved å bruke litteraturstudie som metode er å gi leseren en oppdatert og god forståelse av kunnskapen på det området som problemstillingen etterspør, og beskrive hvordan man har kommet frem til denne kunnskapen (Thidemann, 2019, s. 78).

3.2 Søkeprosessen

«Et systematisk litteratursøk er planlagt, begrunnet, dokumentert og etterprøvbart»

(Thidemann, 2019, s. 82). I Thidemann (2019) presenteres de ulike trinnene i et systematisk litteratursøk, disse trinnene valgte jeg å benytte i søkeprosessen.

Trinn 1 handler om å arbeide med å operasjonalisere problemstillingen slik at den blir presis og søkbar (Thidemann, 2019, s. 82). Min problemstilling ble: *Hvorfor utvikler noen barn skadelig seksuell atferd, og hvordan kan omsorgspersoner forstå unge som begår seksuelle overgrep?*

Rammeverket PICO/PIO ble benyttet for å konkretisere informasjonsbehovet (Thidemann, 2019, s. 82). I problemstilling var det ikke noe som skulle sammenlignes, og på bakgrunn av dette står «comparison» åpen.

PICO	P – Populasjon	I - Intervensjon	C - Comparison	O - Outcome
	Hvem eller hva handler det om?	Beskriv tiltak eller eksposisjon?	Sammenligning m/annet tiltak	Effekter eller utfall du er interessert i
Aspekt	Barn og unge fra 13 - 18 år	Hvordan omsorgspersoner kan forstå barn og unge som begår seksuelle overgrep		Risikofaktorer, kjennetegn, bakgrunn, mestringsstrategier, pornografi

Videre ble det definert inklusjonskriterier og eksklusjonskriterier for å tydeliggjøre litteratursøket, og avgrense mengden litteratur. Dette gjør søket mer hensiktsmessig ut fra det man ønsker av kunnskap (Thidemann, 2019, s. 83 - 84).

Inklusjonskriterier	Eksklusjonskriterier
- Barn 13 - 18 år	- Overgripere over 18 år
- Begått et eller flere seksuelle overgrep	- Ikke fagfelleurdert
- Vitenskapelig artikkel	- Publisert før 2010
- Publiseringnivå 1 eller 2 i NSD	- Studier som ikke er overførbare til norske forhold

- Engelsk eller skandinavisk språk	
- Studier som er overførbare til norske forhold	
- IMRaD-struktur	

Trinn 2 handler om å velge databaser å gjøre søket i, på bakgrunn av hva slags kunnskap du trenger (Thidemann, 2019, s. 84 - 85). I begynnelsen av søkeprosessen ble det benyttet flere ulike databaser for å få en god oversikt over litteraturen. Videre ble det valgt hvilke databaser som var mest relevante for å innhente kunnskap knyttet til problemstilling for denne litteraturstudien.

Trinn 3 handler om å identifisere begreper og søkeord (Thidemann, 2019, s. 85 - 86). For å finne relevante begreper og søkeord for problemstilling ble det benyttet PI(C)O-skjema, som ble presentert i *trinn 1*. Videre ble det utarbeidet begreper og søkeord, fremvist i tabellen nedenfor.

PICO	P: Barn og unge fra 13 - 18 år	I: Hvordan omsorgspersoner kan forstå barn og unge som begår seksuelle overgrep	O: Risikofaktorer, kjennetegn, bakgrunn, mestringsstrategier, pornografi
Søkeord	Barn, unge child, youth, juvenile, adolescents	Overgripere, krenkere, skadelig seksuell atferd, harmful sexual behaviour, sex offender, sexual offender, sexually coercive behavior, sexual abuse	Risk factor, characteristic, background, coping, coping strategi, pornography, sibling incest

I trinn 4 gjennomføres litteratursøket (Thidemann, 2019, s. 87). Søkeprosessen begynte med vide litteratursøk for å få en forståelse over eksisterende forskning relevant for litteraturstudien. Videre ble det utforsket hvilke databaser som var relevante for dette tema, og relevante artikler ble hentet fra Google Scholar, PubMed og PsycInfo. Ved gjennomføring av litteratursøket ble PICO og tabell over søkeord, samt inklusjon- og eksklusjonskriterier benyttet.

«AND», «OR» og «NOT» kalles boolske operatører (Thidemann, 2019, s. 87). Den boolske operatoren «AND» ble benyttet for å begrense antall treff til litteratur relevant for denne problemstillingen, og «OR» ble benyttet for å utvide søket og få flere antall treff (Thidemann, 2019, s. 87). Kombinasjonen «OR» ble brukt fordi relevant litteratur benytter ulike

betegnelser på barn og unge, eksempelvis («Juvenile» OR «Youth»). «AND» ble brukt for å kombinere barn og unge med skadelig seksuell atferd og ulike termer for risikofaktorer, eksempelvis («Juvenile» AND «sex offender» AND «risk factor»).

Trunkering ble benyttet for å søke på stammen av et ord for å få både entalls- og flertallsformer og ulike varianter av ordet (Thidemann, 2019, s. 87). Eksempelvis (child*).

Trinn 5 handler om å evaluere søket (Thidemann, 2019, s. 88). For å evaluere søkene ble det tatt en rask gjennomgang av titlene, for å vurdere om disse var relevante for problemstilling. På bakgrunn av dette kunne aktuelle søkeord noteres ned, og justere søket i henhold til problemstillingen.

I trinn 6 dokumenteres søkestrategien ved å sette opp en søkehistorikk (Thidemann, 2019, s. 89). Søkehistorikken viser dato for søket, hvilke databaser som ble benyttet, hvilke søkeord og kombinasjoner som ble brukt, samt antall treff (Thidemann, 2019, s. 89). Nedenfor presenteres søkestrategien fra de fem utvalgte artiklene.

Søke-dato	Søke-motor	Søkeord og ord-kombinasjoner	Avgrensninger	Antall treff	Leste abstract	Leste artikler	Artikler inkludert
10.04.2020	Google scholar	«Allintitle: skadelig seksuell atferd»	- Siste 10 årene - I artikkelens overskrift	8	3	2	1
10.04.2020	Google Scholar	«Allintitle: Young Sexual Offenders»	- Siste 10 årene - I artikkelens overskrift	14	2	1	1
15.04.2020	PubMed	«Youth sexual offenders» AND «Coping strategi»	- Siste 10 årene - Barn 0 - 18 år	4	2	1	1
23.04.2020	PubMed	«Juvenile sexual offender» AND «Pornography»	- Siste 10 årene - Barn 0 - 18 år	18	2	1	1
21.04.2020	PsycInfo	«Sexually Coercive Behavior» AND «Youth»	- Siste 10 årene - Fagfellevurdert	4	2	2	1

3.3 Kildekritikk og analyse

Ifølge Dalland (2017) er det to sider ved kildekritikk. Den første omhandler å finne frem den litteraturen som best belyser problemstillingen, og den andre dreier seg om å gjøre rede for den litteraturen som anvendes i oppgaven (Dalland, 2017, s. 152).

Det ble lest en del sammendrag og overskrifter som virket å være interessante for problemstillingen. For å vurdere forskningsartiklene på en kritisk måte, ble det benyttet sjekklister som hjelpemiddel (Helsebiblioteket, 2016). Innholdet i artiklene ble skimlet, og de som virket å være interessante og relevante for problemstillingen, ble inkludert, og resterende ekskludert.

Det ble gjort en grundig gjennomlesning av artiklene, og videre utarbeidet en litteratormatrise (punkt 4.1). Litteratormatrisen var et nyttig hjelpemiddel for å få en god oversikt over hovedelementene i den enkelte artikkel, og alle artiklene samlet (Thidemann, 2019, s. 95). Artiklene som forsket på andre tema, og som var irrelevante for oppgavens problemstilling ble ekskludert. Matrisene ble utarbeidet etter inspirasjon fra Thidemann (2019) og inneholdt følgende tema: *Hensikt, metode, utvalg, resultat, kvalitetsvurdering og etiske overveielser*.

Ayeyards tematiske analysemodell ble benyttet som inspirasjon for å analysere og tolke funnene fra artiklene (Thidemann, 2019, s. 96). Resultatdelene ble grundig lest på nytt, for å identifisere relevante «tema» fra artiklene. For å identifisere resultater i artiklene, ble det benyttet markeringstusj som arbeidsmetode. Informasjon som var av samme tema og lik på tvers av studiene fikk en bestemt farge. Videre ble funnene plassert inn i et Word-dokument med egne fargekoder. Etter inspirasjon fra Thidemann (2019) utarbeidet jeg en tabell hvor funnene fra artiklene ble presentert under passende tema (punkt 4.2).

3.4 Metodiske overveielser

En litteraturstudie er basert på allerede eksisterende forskning, men min førforståelse kan påvirke hvordan resultatene i studien blir tolket og presentert. Førforståelse betyr at vi allerede har en mening om et fenomen vi ønsker å undersøke (Dalland, 2017, s. 58). Før jeg begynte å arbeide med litteraturstudien hadde jeg en tanke om at overgrepssatferd, i mange tilfeller skyldes bakenforliggende årsaker, som omsorgssvikt og seksuelle overgrep.

Fire av fem artikler som er inkludert i studien er skrevet på engelsk. Å oversette en artikkel fra engelsk til norsk kan medføre at relevant materialet vil forsvinne. Dette er noe som kan medføre at dybden i denne studien svekkes.

Forskningsartiklene som er benyttet i denne litteraturstudien er utarbeidet av sentrale fagpersoner innenfor feltet. Dette er noe som forsterker oppgaven, med henhold til innhold og relevans da disse er pålitelige personer innenfor faget.

Artiklene som er inkluderte i denne studien er merket med fagfellelvurdert eller «peer review», noe som vil bidra til å styrke litteraturstudien. En forskningsartikkel som er fagfellelvurdert betyr at den har fått en akademisk bedømming. Det betyr at artikkelen er vurdert og godkjent av to eller tre anonyme, upartiske eksperter innenfor dette fagfeltet (Utdanningsforskning, 2016).

I denne studien er det benyttet både kvalitativ- og kvantitative forskningsartikler. Dette er noe som vil styrke oppgaven da både kvantitativ og kvalitativ forskning bidrar på hver sin måte til en bedre forståelse av det samfunnet vi lever i, og hvordan enkeltmennesker, grupper og institusjoner handler og samhandler (Dalland, 2017, s. 52). Fordelen med kvantitativ forskning er at det gir data i form av målbare enheter, mens kvalitativ forskning tar sikte på å fange opp meninger og opplevelser hos enkeltmennesker, som ikke lar seg tallfeste eller måle (Dalland, 2017, s. 52).

Forskning som omhandler barn og unge som begår seksuelle overgrep gir opphav til etiske problemstillinger i forskning. Etiske problemstillinger innenfor forskning oppstår når forskningen direkte berører mennesker (Johannessen, Tuftes & Christoffersen, 2016, s. 89).

Internasjonale studier indikerer at majoriteten av barn og unge som utøver skadelig seksuell atferd er 90 - 95 % gutter. Dette betyr at store deler av forskningen vil omhandle gutter som begår seksuelle overgrep (Jensen, Garbo, Kleive, Grov & Hysing, 2016).

Mellom 30 og 50 % av alle seksuelle overgrep mot barn, blir begått av barn selv. Funnene i denne litteraturstudien vil være basert på barn som har blitt anmeldt til politiet eller kommet i kontakt med hjelpeapparatet. Man kan anta at det er store mørketall, da de fleste aldri kommer i kontakt med det offentlige systemet. Videre er det flere seksuelle overgrep som ikke blir avduket, da offeret ofte er i nær relasjon med «overgriper» og i flere tilfeller veldig unge (Ingnes og Kleive, 2011, s. 20). På bakgrunn av dette vil ikke studien gi en helhetlig forståelse om hvem barna som utøver skadelig seksuell atferd er.

4.0 Resultater/funn

I denne delen presenteres resultatene fra de fem valgte artiklene ved hjelp av litteratormatriser. Videre presenteres tre hovedfunn i en sammenfatning av resultatene fra de utvalgte artiklene.

4.1 Litteratormatrise

Artikkel 1: Gerhard-Burnham, B., Underwood, L. A., Speck, K., Williams, C., Merino, C., & Crump, Y. (2016). The lived experience of the adolescent sex offender: A phenomenological case study. *Journal of child sexual abuse*, 25(1), 93-109.

<https://doi.org/10.1080/10538712.2016.1111965>

Hensikt	Hensikten med denne studien er å skape en dypere forståelse av det fysiske, psykiske, emosjonelle og åndelige som kan bidra til utviklingen av kognitive forstyrrelser hos barn og unge med skadelig seksuell atferd.
Metode	Dette var en kvalitativ studie. Artikkelen er et fenomenologiske casestudie, og metoden som ble brukt var semistrukturerte intervju.
Utvalg	Utvalg i denne studien var fire gutter som ble dømt til behandling, for å ha begått seksuelle overgrep. Tre av guttene var 14 år, og en gutt var 15 år.
Resultater	De mest sentrale tema som kom frem av datainnsamlingen var tap av farsfigur, vansker med følelsesregulering, mangel på grensesetting, unngåelse av personlig ansvar og tidlig eksponering for pornografi. Tap av farsfigur var en sentral opplevelse hos alle de fire guttene. Hvordan guttene oppfattet denne hendelsen kan ha skapt et grunnlag for skjeve virkelighetsoppfatninger om seg selv, deres familie og verden rundt dem. Deltakerne i studien hadde problemer med emosjonsregulering, ble lett opprørt, og muntlig og fysisk aggressiv mot andre ungdommer, foreldre og lærere. Alle ble plassert utenfor hjemmet på grunn av deres atferdsvansker. Mangel på grensesetting var et emne som gikk igjen hos alle de fire ungdommene. Mangel på personlige grenser, samt grensesetting av foreldre skaper et ustrukturert og kaotisk miljø rundt barnet. Mangel på grenser kan øke risikoen for krenkelser mot andre, eller mot ungdommen selv. Alle de fire ungdommene ble eksponert for pornografi tidlig i livet, også før de hadde begått seksuelle overgrep.
Redegjort for etiske overveielser?	På forhånd av studien gikk forskerne gjennom dette prosjektet med ungdommene, og innhentet samtykke til deltagelse
Kvalitetsvurdering og metodekritikk	Denne studien var begrenset, da utvalget var bare fire gutter, og alle kom fra samme behandlingssenter. I tillegg kan forskernes egne tolkninger ha påvirket intervjuet- og dataanalyseprosessen.

Artikkel 2: Jensen, M., Garbo, E., Kleive, H., Grov, Ø., & Hysing, M. (2016). Gutter i Norge med skadelig seksuell atferd. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 53(5), 366-375.

Hensikt	V27 er en klinisk ressursenhet ved Betanien BUP i Bergen, for unge som utøver skadelig seksuell atferd og deres familier. Målet for studien var å karakterisere barn og ungdom som er henvist til V27 i perioden 2004 - 2013. Studien vil se på alder, kognitiv og sosial fungering, atferdsvansker, traumeerfaringer og familiefungering hos unge som begår seksuelle overgrep.
Metode	Dette er en kvantitativ studie. Metoden i studien bestod av å samle inn data fra pasientjournaler over en periode på 10 år.
Utvalg	Utvalget består av 56 gutter som er henvist til ressursenheten i perioden 2004 - 2013 på bakgrunn av sin skadelige seksuelle atferd, med en gjennomsnittsalder på 14 år.
Resultater	Resultatene viser at sakene karakteriseres av alvorlige seksuelle hendelser utført av unge norske gutter mot yngre og jevnaldrende jenter og gutter. Majoriteten i utøvergruppa er under både kriminell og seksuell lavalder i Norge. 86 % av guttene bor sammen med minst en av sine biologiske foreldre, hvor 56 % av familiene har behov for omfattende hjelp. 45 % av guttene har målt normale kognitive evner, 43 % har generelle og spesifikke lærevansker og 12 % har psykisk utviklingshemming. For 83 % av guttene er den sosiale fungeringen bekymringsfull og isolert i forhold til jevnaldrende. 71 % har en annen ikke-seksuell kriminell eller normbrytende atferd. De fleste har utført overgrepene alene, oftest mot en eller to fornærmede. Utøvers forhold til fornærmede er nabo/bekjent, biologiske søsken og halv søsken eller annen slektning.
Redegjort for etiske overveielser?	Alle pasientjournaler i utvalget ble behandlet i tråd med Personvernombudets retningslinjer for behandling av konfidensiell og personømfintlig informasjon og ble godkjent av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste.
Kvalitetsvurdering og metodekritikk	Forskerne hevder at det er flere begrensninger ved foreliggende datamaterialet. Data er innhentet fra et naturlig klinisk utvalg, og «missing data» vil derfor variere. Videre er journaldata registrert over en periode på ti år, der faglig kunnskap, begreper, definisjoner, forståelse og metodikk knyttet til skadelig seksuell atferd har vært under utvikling og endring.

Artikkel 3: Kjellgren, C., Priebe, G., Svedin, C. G., & Långström, N. (2010). Sexually coercive behavior in male youth: Population survey of general and specific risk factors. *Archives of Sexual Behavior*, 39(5), 1161-1169. <https://doi.org/10.1007/s10508-009-9572-9>

Hensikt	Hensikten med denne studien var å identifisere risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer for ungdom med skadelig seksuell atferd og andre atferdsproblemer blant gutter på videregående skoler i Sverige.
Metode	Dette er en kvantitativ studie. Metoden som ble brukt i denne studien var spørreskjema om seksuelle holdninger og erfaringer blant elever på videregående skoler fra 2003 - 2004.
Utvalg	Alle deltagerne var elever på videregående skoler i Sverige, og 1933 deltagere deltok på undersøkelsen. 193 var elever på 17 år, 1328 var elever på 18 år, 353 var elever på 19 år og 59 deltagere var 20 år.
Resultater	Totalt rapporterte 101 av deltagerne om skadelig seksuell atferd, 132 deltagere rapporterte om atferdsvansker, mens resterende hadde ikke noen av disse utfordringene. Ungdommene med overgrepstatferd og atferdsvansker hadde foreldre med lavere sosioøkonomisk stilling og bodde sjeldnere hos begge foreldrene. Ungdom med skadelig seksuell atferd oppfattet sine foreldre som mer overbeskyttende, men rapporterte også mindre foreldreomsorg enn de to andre gruppene. Ungdom med skadelig seksuell atferd og andre ikke-seksuelle atferdsvansker rapporterte daglig bruk av røyk, mer bruk av alkohol sammenlignet med kontrollgruppen. Ungdom med skadelig seksuell atferd og atferdsvansker rapporterte betydelig mer aggresjon, risikotaking og depressive symptomer. Begge antisosiale gruppene rapporterte om seksuell trang som «almost all the time», sammenlignet med kontrollgruppen. Hyppig bruk av porno og å ha sett på voldelig porno var mer vanlig blant ungdom med overgrepstatferd og atferdsvansker, enn kontrollgruppen.
Redgjort for etiske overveielser?	Informert samtykke til å delta på studien ble innhentet etter at studentene hadde blitt informert om at de fritt kunne avslutte deltagelsen. Human Research Ethick Committee ved Det medisinske fakultet, Lund University i Sverige godkjente studien.
Kvalitetsvurdering og metodekritikk	For å sikre at deltagerne ikke påvirket hverandre, fylte de ut spørreskjemaet individuelt samtidig. En forskningsassistent overvåket datainnsamlingen og deltagerens anonymitet ble vektlagt både muntlig og skriftlig.

Artikkel 4: Pagé, C. A., Tourigny, M., & Renaud, P. (2010). A comparative analysis of youth sex offenders and non-offender peers: Is there a difference in their coping strategies? *Sexologies*, 19(2), 78-86. <https://doi.org/10.1016/j.sexol.2009.11.002>

Hensikt	Hensikten med denne studien var å undersøke mestringsstrategier for barn og unge som begår seksuelle overgrep.
Metode	Dette er en kvantitativ studie. Denne tverrsnittstudien undersøkte to grupper mannlige ungdommer bestående av seksuelle lovbrutere, og en kontrollgruppe. Undersøkelse av mestringsstrategiene ble målt ved hjelp av et instrument kalt Coping Inventory for Stresful Situations. Dette er en egenrapport utviklet for å vurdere hvordan ungdom reagerer i perioder med stress.
Utvalg	To grupper av franske mannlige ungdommer mellom 12 og 19 år ble valgt ut til å delta på denne studien. Den ene gruppen på 98 deltagere bestod av ungdom som hadde blitt dømt for seksuelle overgrep. Kontrollgruppen bestod av 98 deltagere som ikke hadde begått et seksuelt lovbrudd.
Resultat	Resultatet i denne studien viser at 14 % av barn og unge med skadelig seksuell atferd bor med begge sine foreldre, mens 52 % har andre bosituasjoner. Den vanligste seksuelle krenkelsen som ble begått var berøring og penetrasjon. Ungdommene rapporterte at de begikk sitt første overgrep i en alder av 13 år, og hos de fleste var offeret et biologisk familiemedlem eller en bekjent. Resultatene fra denne studien viste at barn og unge med skadelig seksuell atferd bruker mindre sexrelaterte aktiviteter som en måte å håndtere stressende situasjoner på, men benytter mere følelser som mestringsstrategi. Når ungdom med skadelig seksuell atferd bruker emosjonelle reaksjoner for å håndtere livets vanskeligheter, kan dette øke stressnivået og sette dem i en høyere risiko for å begå seksuelle overgrep.
Redegjort for etisk overveielser?	På forhånd av forskningen ble etisk godkjenning innhentet fra universitetets forsknings- og etiske styre, som opererer i henhold til Canadian Tri-Council Policy Statement: Ethical Conduct for Research involving Humans. Det ble innhentet et skriftlig samtykke fra deltagerne, og foreldres samtykke til deltagere under 14 år.
Kvalitetsvurdering og metodekritikk	Bruk av egenrapportering kan gi skjevhet i resultat, med tanke på at denne studien ble utført før deltagerne begynte i et behandlingsprogram. Mange barn og unge som begår seksuelle overgrep kan være i benektelse av egne handlinger før de får hjelp.

Artikkel 5: Sandvik, M., Nettet, M.B., Berg, A. & Søndena, E. (2017) The Voices of Young Sexual Offenders in Norway: A Qualitative Study. *Open Journal of Social Sciences*, 5, 82-95.

<https://doi.org/10.4236/jss.2017.52009>

Hensikt	Hensikten med studien er å utforske seksuelle lovbruyterers egne refleksjoner rundt seksuelle krenkelser begått i ungdomsårene med tanke på barndom og egne opplevelser.
Metode	Dette var en kvalitativ studie. Metoden som ble brukt var semistrukturerte intervju. Intervjuguiden ble utviklet med innspill fra fem hovedområder; bakgrunn/historie, familieforhold, selvtillit, egen forståelse av lovbrudd og tanker om å forhindre seksuallovbrudd blant unge.
Utvalg	Studien består av ni deltagere. Alle menn i alderen 16 - 25 år, og alle er dømt for seksuelle lovbrudd mot mindreårige under 14 år. Deltagerne var i alderen 16 - 18 år da overgrepene skjedde.
Resultat	De unge seksualforbryterne i studien var heterogene med tanke på bakgrunn og barndomsopplevelser. I syv av tilfellene var ofrene kvinner, mens i de to andre var ofrene menn. To av deltagerne ble dømt for en episode av seksuelle overgrep, en med mangfold av ofre og andre typer lovbrudd og, resterende hadde flere episoder med overgrep mot samme offer. Ingen av informantene innrømmet sitt lovbrudd, eller tenkte ikke på det som et lovbrudd fordi de ikke brukte trusler eller makt for å få den mindreårige til å delta. Fysiske egenskaper til offeret som å være høye og å ha en moden kropp ble rapportert som årsakene til deres antakelse om at offeret var gammelt nok. Flertallet av deltakerne beskrev høy seksuell opphisselse og manglende impulskontroll som utløsere og en av de viktigste årsakene til lovbruddet. Ingen av informantene rapporterte om traumer eller omsorgssvikt i oppveksten, men flere hadde alvorlige problemer utenfor foreldrehjemmet. Dette gjaldt læringsvansker på skolen, dårlig tilpasning, psykiske og fysiske problemer, krigsopplevelser, mobbing og ekskludering fra venner.
Redegjort for etiske overveielser?	Studien ble godkjent av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste og Kriminalomsorgen. Deltagerne ble informert om grenser for konfidensialitet. Alle deltagerne fikk muligheten til å kontakte forfatteren eller deres kontakt i kriminalomsorgen etter intervjuet.
Kvalitetsvurdering og metodekritikk	Forskerne hevder at utvalget i studien er liten, og informantenes unge alder, skyldfølelse og skam rundt tematikken kan ha komplisert rapporteringen av følelser og tanker rundt emnet. Forskerne hevder at funnene fra studien kan reise spørsmål om det er kulturelle forskjeller mellom unge norske seksualforbrytere sammenlignet med andre land. Funnene kan også bidra til å utvide vår forståelse for barn og unge med skadelig seksuell atferd.

4.2 Sammenfatning av resultatene

Nedenfor vil hovedresultatene fra analysen presenteres i utvalgte tema. Funn fra analysen som ikke var relevante for studiens problemstilling, ble utelatt.

Tema	Funn
Kjennetegn ved barnet	<ul style="list-style-type: none">• Familieforhold• Tilknytning• Opplevelser i barndom• Kognitive evner
Miljøets påvirkning på barnet	<ul style="list-style-type: none">• Tidlig eksponering for pornografi• Tidlig eksponering for sex• Manglende kunnskap om seksualitet
Følelsesregulering	<ul style="list-style-type: none">• Mestringsstrategier• Følelsesregulering

4.2.1 Kjennetegn ved barnet

Forskning viser at barn og unge med skadelig seksuell atferd sjeldent bor med begge sine foreldre (Kjellgren et al., 2010). Studien til Jensen, Garbo, Kleive, Grov & Hysing (2016) viste at 86 % av utvalget bor med minst en av sine biologiske foreldre, hvor 15 % bodde i et fosterhjem, eller i barneverns- eller behandlingsinstitusjon. En annen studie av Pagé, Tourigny & Renaud (2010) viser til at 14 % av barn og unge med skadelig seksuell atferd bor med begge sine foreldre, mens 52 % har andre bosituasjoner. Dette støttes av studie til Gerhard-Burnham, Underwood, Speck, Williams, Merino & Crump (2016) hvor alle informantene hadde opplevd et tap av en sentral farsfigur.

Det kommer også fram at familievold, emosjonelle, fysiske eller seksuelle overgrep er risikofaktorer for å utvikle en skadelig seksuell atferd (Gerhard-Burnham et al., 2016). Dette støttes av Jensen, Garbo, Kleive, Grov & Hysing (2016) som viser at 16 % av ungdom med skadelig seksuell atferd har erfart alvorlig omsorgssvikt, 11 % har opplevd seksuelle overgrep og 16 % har opplevd en kombinasjon av traumer.

Ungdom med skadelig seksuell atferd oppfatter sine foreldre som mer overbeskyttende, med mindre foreldreomsorg enn hos jevnaldrende (Kjellgren et al., 2010). Mangel på grensesetting

var et emne som kom tydelig frem i studien til Gerhard-Burnham, Underwood, Speck, Williams, Merino & Crump (2016). Dette innebærer mangel på personlige grenser, samt grensesetting av foreldre. Dette er noe som skaper et ustrukturert og kaotisk miljø rundt barnet.

Informantene i studien til Sandvik, Nettet, Berg & Søndena (2017) beskrev problemer utenfor hjemmet, som lærevansker på skolen, dårlig tilpasning, psykiske problemer, krigsopplevelser, mobbing og ekskludering fra venner. De fremhevet å være annerledes og ha problemer med å bli akseptert og passe sammen med jevnaldrende. Dette støttes av studien til Jensen, Garbo, Kleive, Grov og Hysing (2016) hvor 45 % av ungdommene har normale kognitive evner, mens 43 % har generelle og spesifikke lærevansker. I 83 % av tilfellene er den sosiale fungeringen for barnet bekymringsfull, eller de fungerer isolert i forhold til jevnaldrende (Jensen et al., 2016).

4.2.2 Miljøets påvirkning på barnet

Hos ungdom med skadelig seksuell atferd var hyppig bruk av pornografi, og å ha sett på voldelig porno og barnepornografi mer vanlig, enn blant andre jevnaldrende (Kjellgren et al., 2010; Gerhard-Burnham et al., 2016; Sandvik et al., 2017). Ungdommene i studien rapporterte også at de hadde venner som likte å se på pornografi, og gjorde dette ofte. Pagé, Tourigny & Renaud (2010) viser til at 65 % av utvalget brukte pornografi fra magasiner, videoer og internett.

I studien til Gerhard-Burnham, Underwood, Speck, Williams, Merino & Crump (2016) kom det frem at ungdommene ble tidlig eksponert for pornografi og seksualitet i hjemmet. Informantene i studien opplyste at de fikk upassende seksuell informasjon som ofte ble delt av deres foresatte. Det kom frem at de var vitne til å se på andre mennesker ha sex, og trodde at man kunne ha seksuell omgang med hvem som helst, hvor som helst uten at noen brydde seg (Gerhard-Burnham et al., 2016).

Alle informantene i studien til Sandvik, Nettet, Berg & Søndena (2017) omtalte overgrepet som et samtykke til seksuell aktivitet. Å være høy og ha moden kropp ble rapportert å være årsakene til deres antakelse om at den seksuelle aktiviteten var lovlig. Noen beskrev lovbruddet som en gjensidig utforskning av seksualitet og seksuell nysgjerrighet. Ingen informanter tenkte på det som et lovbrudd fordi de verken brukte trusler eller makt for å få den mindreårige til å delta (Sandvik et al., 2017). Mangel på kunnskap eller forståelse om

samtykke, alder og forholdet mellom ulovlig og lovlig sex var sentrale forklaringer for mange av deltagerne (Sandvik et al., 2017). Flertallet av deltakerne beskrev høy seksuell opphisselse og impulsivitet som viktige og utløsende årsaker til overgrep. Flere rapporterte bruk av pornografi som en trigger for deres seksuelle opphisselse. En annen ble seksuelt opphisset av å laste ned bilder av seksuelt misbrukte barn (Sandvik et al., 2017).

4.2.3 Selvregulering

Ungdommene i studien til Gerhard-Burnham, Underwood, Speck, Williams, Merino & Crump (2016) opplyste at å seksuelt berøre andre hjalp dem til å mestre følelser som sinne, ensomhet og sorg. En informant fortalte at å se på pornografi og å begå seksuelle overgrep mot andre hjalp ham til å føle seg bra. For ungdommene i denne studien ble det å begå seksuelle overgrep en evne til å regulere følelser, spesielt ved sinne og sjalusi ovenfor andre. Følelsesregulering kom fram som betydelig viktig hos ungdom med skadelig seksuell atferd. Informantene fortalte at det var lett å bryte en grense når de var sinte, sjalu og ensomme (Gerhard-Burnham et al., 2016).

I studien til Pagé, Tourigny & Renaud (2010) sammenlignet de mestringsstrategier til barn og unge som hadde begått et seksuelt overgrep med jevnaldrende uten atferdsproblematikk. Funnene viser at barn og unge med skadelig seksuell atferd benytter mere følelsesladde reaksjoner, men mindre seksuelle reaksjoner når stressende situasjoner oppstår. Det vil si at barn og unge med skadelig seksuell atferd bruker mindre sexrelaterte aktiviteter som en måte å håndtere stressende situasjoner på, men benytter mere følelser som en mestringsstrategi. Når følelser blir brukt for å håndtere vanskeligheter, kan dette øke stressnivået og sette dem i en høyere risiko for å begå seksuelle overgrep (Pagé et al., 2010).

5.0 Drøfting

Med bakgrunn i presentert teori og forskning, tar jeg for meg drøftingsdelen hvor problemstillingen skal besvares. Hensikten med drøfting er å diskutere hvordan funnene svarer på problemstillingen, og hvordan resultatene forholder seg til teori og forskning som er inkludert i oppgaven (Thidemann, 2019, s. 109).

5.1 Hvorfor kan noen barn og unge utvikle skadelig seksuell atferd?

«Knut» er en 13 år gammel gutt som bor sammen med sin ni år gamle lillesøster Tanja, sin mor og mors samboer Roger. Knuts foreldre er skilt, og han har ikke lenger kontakt med sin biologiske far. Knut var vitne til flere voldshendelser som barn, og når det var mye uro i hjemmet ble far voldelig. Som nyfødt fikk Knut nok materiell omsorg, men mor var trist og sliten, og hadde lite overskudd til nærhet og kos. I barnehagen blir Knut plaget av en eldre gutt, Per. Per krevde ulike tjenester og oppvarming av Knut. Knut var litt redd for ham. En gang de var alene på et rom la Per seg på Knut, og beveget seg opp og ned på han. Han tok av sin egen bukse og Knut sin, tok på tissen hans og fikk Knut til å suge hans tiss. Per fortalte at dette måtte ikke Knut fortelle til noen, da ville de få kjeft av personalet og juling av foreldrene. Knut fortalte det ikke til noen, men de ble oppdaget av de ansatte i barnehagen. De ble sinte på Per, men også på Knut. Mannen som bodde med Knut på den tiden, ga Knut juling. Når Knut begynner på skolen, blir han mobbet av de eldre guttene. Knut har ingen venner og sliter både faglig, og sosialt. Han er ofte trist, og er sjeldent hjemme. Knut har ingen jevnaldrende venner, men liker å være med de som er yngre enn seg. Knut liker mammas nye kjæreste Roger – nesten alltid. Men han bestemmer annerledes enn hva mamma pleier. Hvis mamma sier noe annet enn det Roger bestemmer, hender det at han rusker henne hardt i armen. Det er Roger som bestemmer. Knut liker ikke å gi Roger klem. Roger vil ha klem når han står opp og når Knut legger seg om kvelden. Noen ganger ser de på porno sammen. Knut likte det egentlig (Inspirasjon hentet fra Ingnes & Kleive, 2011).

Familievold og egenerfart omsorgssvikt som for eksempel seksuelle, fysiske eller emosjonelle overgrep er risikofaktorer for å utvikle en skadelig seksuell atferd (Gerhard-Burnham et al., 2016; Jensen et al., 2016). Tidligere forskning viser at et barn som har vært offer for seksuelle overgrep, har større sannsynlighet til å begå seksuelle krenkelser senere i livet (Seto & Lalumie're, 2010). Barn som selv har vært utsatt for overgrep, kan utvikle endrede holdninger til seksualitet (Ingnes & Kleive, 2011, s. 70). Hvis et barn vokser opp i et miljø som er skadelig helt fra starten av, vil barnet utvikle et atferdsmønster tilpasset det miljøet (Killén, 2003). En slik atferd er ikke hensiktsmessig og sjeldent akseptert utenfor hjemmet, noe barnet vil oppdage når det skal etablere seg på andre arenaer blant jevnaldrende, i gata, i barnehage og senere i skolen (Killén, 2003). Noen barn opplever tvang, trusler og vold som løsning på følelsesmessig stress (Ingnes & Kleive, 2011, s. 50 - 51). Slike hjem er preget av en sterk person som utøver kontroll og vold mot yngre eller svakere. Det er dette atferdsmønsteret barnet har lært, og som kan føre til at det barnet i en vanskelig situasjon bruker seksualisert

eller annen vold (Ingnes & Kleive, 2011, s. 50 - 51). Et barn som utsettes for vedvarende traumer, som familievold, overgrep eller omsorgssvikt, kan bidra til å påvirke og endre sentrale områder i hjernen. De viser ofte vanskeligheter med tilknytning, affektregulering, oppmerksomhet, selvregulering, hukommelse og evne til refleksjon (Vildalen, 2014, s. 149).

Forskning viser at barn og unge som begår seksuelle overgrep sjeldent bor med begge sine biologiske foreldre (Kjellgren et al., 2010; Jensen et al., 2016; Pagé et al., 2010; Gerhard-Burnham et al., 2016). Dette funnet støttes av tidligere forskning som indikerer at det å ha skilte foreldre er en risikofaktor for å utvikle overgrepsatferd (Kjellgren, 2009; Seto & Lalumie're, 2010). Det er i midlertidig viktig å poengtere at de fleste barn har det bra, men for noen kan det å leve i et oppdelt familiehjem være forbundet med høyt stress (Jensen et al., 2016). Det å oppleve et personlig tap av en sentral rollefigur kombinert med en utilgjengelig omsorgsperson kan føre til at et barn ikke får hjelp til å håndtere traume og følelsene rundt situasjonen (Gerhard-Burnham et al., 2016). En slik opplevelse kan legge grunnlaget for å utvikle en skjev virkelighetsoppfatning av seg selv, sin familie og verden rundt. Et barn utvikler en oppfatning av seg selv, sine omsorgspersoner og hva det kan forvente seg av andre på bakgrunn av sine tidligere erfaringer. Hvis et barn opplever at deres behov og ønsker ikke dekkes, så forventer barnet å bli behandlet på denne måten (Askland & Sataøen, 2013, s. 61 - 64).

Videre kommer det frem at barn med skadelig seksuell atferd opplever sine foreldre som kontrollerende, distansert, med mindre omsorgsevne og mangel på grensesetting (Kjellgren et al., 2010; Gerhard-Burnham et al., 2016). John Bowlby hevder i sin tilknytningsteori at alle barn knytter seg til sine foreldre eller omsorgspersoner, uansett hvordan de blir behandlet. Det må de for å overleve (Killén, 2003). I midlertidig knytter de seg på forskjellige måter avhengig av det følelsesmessige samspillet mellom dem. Alle barn vil utvikle tilknytningsmønstre som står i forhold til deres erfaringer. Hvis et barn opplever sine foreldre som kontrollerende, med lav evne til omsorg, kan barnet utvikle en unnvikende tilknytning (Killén, 2003). En trygg tilknytning til stabile omsorgspersoner er nødvendig for utvikling av sosiale ferdigheter og senere for vellykket selvstendigjøring i ungdomstiden (Ingnes & Kleive, 2011, s. 50). Barn som opplever mangel på grensesetting, kan tro at de voksne er likegyldige, og ikke bryr seg (Freuchen, 2017). Barn må lære seg å håndtere de vanskelige følelsene som kan oppstå hvis man ikke får det slik man vil. Mangel på grenser kan føre til at barna blir mer usikre, utprøvende og forsøker å teste grenser. Uklare grenser gjør at barnet

ikke vet hvilke forventninger de voksne har til dem, noe som kan medføre frustrasjon og flere konflikter (Freuchen, 2017).

Problemer utenfor hjemmet som for eksempel lærevansker på skolen, dårlig tilpasning, psykiske problemer, mobbing og ekskludering fra venner er risikofaktorer for å utvikle overgrepssatferd (Sandvik et al., 2017; Jensen et al., 2016). Noen ganger kan barn og unge med lærevansker eller psykiske utfordringer ha en vanskelig bakgrunn med familievold, utilstrekkelig omsorg eller å ha vært utsatt for seksuelle, psykiske eller fysiske overgrep (Inges & Kleive, 2011, s. 62 - 63). Deres atferdsmønster er preget av lavt refleksjonsnivå, og de er mer impulsstyrt. Disse barna kan oftere føle seg ensomme og utestengt fra gruppen med jevnaldrende fordi de er mer umodne, deler ikke like interesser og forstår ikke de sosiale kodene. Ungdom som har vanskeligheter ved å passe inn med jevnaldrende, kan ofte søke fellesskap med yngre barn eller eldre ungdommer, eller voksne som også har problemer med innpass blant jevnaldrende, eller de kan søke til grupper med avvikende eller antisosiale interesser (Inges & Kleive, 2011, s. 62 - 63).

Barn og unge med skadelig seksuell atferd ser ofte på pornografi, dette inkluderer voldelig porno og barnepornografi (Kjellgren et al., 2010; Gerhard-Burnham et al., 2016; Sandvik et al., 2017; Pagé, 2010). Det kom frem i studien til Gerhard-Burnham, Speck, Williams, Merino og Brump (2016) at utvalget i forskningen ble tidlig eksponert for pornografi og sex i hjemmet, ofte av deres omsorgspersoner. Tidligere forskning bekrefter at eksponering for pornografi og sex i barndommen er en risikofaktor for å utvikle overgrepssatferd (Kjellgren, 2009; Seto & Lalumie're, 2010). For et barns seksuelle utvikling er kjærlighet, omsorg og nærhet viktig. For å utvikle en sunn seksuell helse er barnet avhengig av å ha trygge omsorgspersoner som kan støtte denne utviklingen (Aasland, 2020, s. 21). Hvis et barn introduseres for pornografi av sine foreldre, kan dette oppfattes som normalt for barnet. Slike handlinger kan føre til at barnet tenker at man kan ha sex med hvem som helst, hvor som helst og ingen bryr seg (Gerhard-Burnham et al., 2016).

5.2 Hva får et barn til å begå seksuelle overgrep?

«En kveld skal Knut være barnevakt til lillesøster Tanja. De har spist pizza og sett på film. Når filmen er ferdig, spør Knut om Tanja kan holde på en hemmelighet. Tanja er ikke vant til at Knut spør henne om slikt, og det er klart hun kan holde på en hemmelighet. Knut ber Tanja bli med han på rommet. Knut virket annerledes, og han er sterk. Knut kler av seg og får lillesøster til å beføle han, og slikke tissen hans. Videre kler han av Tanja, og beføler henne (Inspirasjon hentet fra Inges & Kleive, 2011).

Forskning viser at barn og unge med skadelig seksuell atferd i enkelte tilfeller begår seksuelle overgrep som en evne til å håndtere og regulere vonde følelser (Gerhard-Burnham et al., 2016; Pagé et al., 2010). Barns evne til å regulere følelser dannes i de tidlige leveårene og barnets erfaring fra hjemmemiljøet har betydning for evnen til selvregulering. Barn som erfarer omsorg preget av følelsesmessig nærhet, sensitivitet og «positiv kontroll», viser mer effektive selvreguleringsstrategier enn barn som vokser opp under negativ kontroll (Backer-Grøndahl & Nærde, 2015). I studien til Pagé, Tourigny & Renaud (2010) kom det frem at barn med skadelig seksuell atferd benytter mindre sexrelaterte aktiviteter som en måte å håndtere stressende situasjoner på, men benytter følelser som mestringsstrategi. Når følelser blir brukt til å håndtere vanskelige situasjoner, kan dette øke stressnivået og sette dem i en høyere risiko for å begå seksuelle overgrep (Pagé et al., 2010). Evnen til å regulere følelser læres og tilpasses gjennom hele livet. Et barn er avhengig av en ytre regulering av følelser gjennom omsorg og veiledning fra foreldre (Freuchen, 2017). Barn som vokser opp i et hjem med manglende omsorg og kjærlighet, kan ha manglende evne til å regulere følelser. Det kan tenkes at barnet ikke blir møtt på sine følelser, og dermed at de ikke har lært å forstå og regulere disse emosjonene. Barnet kan ha vanskeligheter med å kjenne igjen hvilke følelser man kjenner på, og å finne en positiv strategi for hvordan følelsene kan håndteres. I en studie der menn som hadde begått voldelige overgrep ble sammenlignet med menn som hadde begått seksuelle overgrep, var de som begikk seksuelle overgrep i dårligere stand til å regulere sine egne følelser og mer sårbare for truende og stressende situasjoner (Ross & Fontao, 2006 i Vildalen, 2014, s. 150).

Mellom 30 – 70 % av barn og unge som begår seksuelle overgrep, har selv vært offer for seksuelle overgrep (Inges & Kleive, 2011, s. 23). Disse barna er ikke lenger bare en «overgriper», men også et offer. Svein Mossige (2007) referert i Inges & Kleive (2011) hevder at personlige erfaring med seksuelle overgrep øker risikoen for at man selv vil misbruke andre. Forklaringen bak dette er at opplevelser med overgrep kan endre menneskets

holdninger til seksuelle forhold og seksuelle overgrep (Kleive, 2011, s. 50 - 51). Barn og unge som begår seksuelle overgrep kan i noen tilfeller følge et mønster som kan være direkte gjentakelse av de overgrepene de selv har vært utsatt for (Vildalen, 2016, s. 156). Det trenger ikke å være behov for nærhet eller sex som er driften bak overgrepshandlingen, men det kan være behovet for kontroll i en situasjon man selv har opplevd. Slike handlinger kan tolkes som et uttrykk for et behov for å ydmyke, krenke og påføre et annet menneske smerte (Bendiksby, 2008).

I studien til Sandvik, Berg, Nettet og Søndena (2017) beskrev utvalget høy seksuell opphisselse og manglende impuls kontroll som utløsende årsak til overgrepshendelsen. Dette støttes av Kjellgren, Priebe, Svedin og Långström (2010) hvor utvalget beskrev seksuelt begjær som «almost all the time». Å bli eksponert for pornografi i en tidlig alder kan føre til at barn og unge avviker fra den normale seksuelle utviklingen på måter hvor sannsynligheten for å begå seksuelle overgrep øker. Funn viser også at bruk av pornografi kan være en trigger for å begå seksuelle overgrep (Gerhard-Burnham et al., 2016; Kjellgren et al., 2010). Det at barn og unge ser mer på barnepornografi og voldelig porno kan føre til at de søker etter seksuell aktivitet, og utøver det de har sett på.

Kunnskap omkring seksuelle lovbrudd kom frem som et sentralt tema i studien til Sandvik, Nettet, Berg og Søndena (2017). I flere tilfeller var overgrepet forstått som et gjensidig samtykke til seksuell aktivitet. Å være høy og ha moden kropp var årsaken til at antagelsen om at den seksuelle aktiviteten var lovlig. Selv så ikke informantene på det som et lovbrudd, da de oppfattet situasjonen som et gjensidig ønske om å utforske seksuell aktivitet, og det ble ikke brukt tvang og makt mot den mindreårige (Sandvik et al., 2017). Seksuell omgang innebærer at en skaffer seg sex med bruk av vold eller truende atferd, eller har seksuell omgang med noen som er bevisstløse eller er ute av stand til å motsette seg handlingen. Alle seksuelle handlinger mot barn blir betegnet som overgrep, da barn under 16 år ikke regnes som samtykkekompetente (Askeland, Jensen & Moen, 2017, s. 26). Selv om den mindreårige samtykket til seksuelle handlinger og det ble verken brukt makt eller tvang, blir det betegnet som et overgrep. Mangel på kunnskap eller forståelse om samtykke, alder og forholdet mellom lovlig og ulovlig sex var en sentral årsak til overgrepshendelsene. Barn som er vokst opp med en annen kultur, og har andre holdninger til seksuell aktivitet og seksuelle forhold kan anta at slike handlinger er akseptabelt, da de ikke kjenner til loven og hvilke konsekvenser slike handlinger gir.

5.3 Hvordan forstå barn som utøver skadelig seksuell atferd?

Nå har vi blitt kjent med Knut, og fått et innblikk i hans barndom. Knut har mange kjennetegn som ligger til grunn for å utvikle overgrepshandling. Han har vært utsatt for seksuelle overgrep, omsorgssvikt og har nå begått en overgrepshandling. Mye kunne vært unngått, og som vernepleier er man pliktig til å til å gripe inn hvis vi mistenker at et barn er utsatt for omsorgssvikt eller overgrep. Identifisering av skadelig seksuell atferd på et tidlig tidspunkt øker sannsynligheten for å lykkes, da de fleste barn endrer atferd ved en offentlig korreksjon. Som omsorgsperson er det viktig å ha kunnskap om seksuelle overgrep begått av barn for å kunne identifisere og tilnærme seg slike tilfeller i praksis (Inges & Kleive, 2011, s. 30). Knuts historie, bakgrunn, og utvikling kan bidra til å forstå hvorfor et barn utvikler skadelig seksuell atferd, og hvor sammensatt denne problematikken er (Inges & Kleive, 2011, s. 30). For at omsorgspersoner skal forstå hvorfor et barn begår et seksuelt overgrep mot et annet barn, er det relevant å ha kjennskap til ulike risikofaktorer som ligger til grunn for å begå overgrepshandlinger. På bakgrunn av dette kan vi bidra til å forebygge å forhindre nye overgrep i fremtiden.

Seksualitet er et tabubelagt tema, og som fremtidig vernepleier er det viktig å normalisere dette. Det er viktig å snakke med barna om kroppen og seksualiteten, hva som er greit og ikke. I samtaler med barn om kropp, kjønnsorgan, seksualitet og seksuelle handlinger er det viktig å finne ord og bruke et språk som gjør det mulig for barn å forstå (Inges & Kleive, 2011, s. 102). Ungdommene må få hjelp til å utvikle sosiale ferdigheter, lære om flørting og kjæresteforhold, få kunnskap om seksualitet, lære å håndtere sinne og jobbe med impuls kontroll og eventuelt tidligere offerhistorie. God behandling for barn og unge som har begått seksuelle overgrep inkluderer hjelp til å finne egne ressurser og støtte til positiv atferd, som alternativ til overgrepshandling (Inges & Kleive, 2011, s. 107).

6.0 Konklusjon

Ved bruk av litteraturstudie som metode, har jeg i denne oppgaven forsøkt å svare på problemstillingen: *Hvorfor utvikler noen barn skadelig seksuell atferd, og hvordan kan omsorgspersoner forstå unge som begår seksuelle overgrep?* Min konklusjon er at for å forstå hvorfor et barn begår seksuelle overgrep, er det vesentlig å kjenne til hvilke risikofaktorer som ligger til grunn for utviklingen av en skadelig seksuell atferd.

Barn og unge som utvikler skadelig seksuell atferd er en heterogen gruppe, men forskere har identifisert noen fellestrekk. Majoriteten er gutter som ofte har lærevansker på skolen, sosiale vansker, blitt utsatt for mobbing og ekskludert fra jevnaldrende. Familievold og egenerfart omsorgssvikt som seksuelle, fysiske og emosjonelle overgrep betegnes som sentrale risikofaktorer for å utvikle overgrepshandlinger. Det kommer frem at barna sjeldent bor med begge sine foreldre og at de opplever foreldrene som distanserte, kontrollerende, med lite evne til omsorg og manglende grensesetting. Å bli eksponert for seksualitet og pornografi tidlig i hjemmet er både en risikofaktor for å utvikle overgrepshandlinger, men kan også i noen tilfeller være en trigger for å begå overgrepshandlinger.

Forskning viser at det er flere årsaker til at et barn utøver skadelig seksuell atferd. For noen var det å eksperimentere egen seksualitet, hvor seksuell opphisselse og manglende impulskontroll var sentrale utløsende årsaker til overgrepshandlingen. For andre ble det å begå seksuelle overgrep en evne til å håndtere og regulere følelser, mens for noen var det også et behov for kontroll i en situasjon de selv hadde opplevd.

For at omsorgspersoner skal forstå hvorfor et barn begår et seksuelt overgrep mot et annet barn, er det relevant å ha kjennskap til ulike risikofaktorer som ligger til grunn for å begå overgrepshandlinger. Som vernepleier er det viktig å ha kunnskap om seksuelle overgrep begått av barn for å kunne identifisere og tilnærme seg slike tilfeller i praksis. Identifisering av skadelig seksuell atferd på et tidlig tidspunkt øker sannsynligheten for å lykkes, da de fleste barn endrer atferd ved en offentlig korreksjon. På bakgrunn av dette kan vi bidra til å forebygge og forhindre nye seksuelle overgrep mot barn i fremtiden.

7.0 Litteraturliste

- Aasland, M., W. (2020). *Barna og seksualiteten*. (2.utg.). Oslo: Cappelen Damm AS.
- Askeland, I., R., Jensen, M. & Moen, L., H. (2017). *Behandlingstilbud til barn og unge med problematisk eller skadelig seksuell atferd*. (Rapport nr.1) Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress
- Askland, L. & Sataøen, S. O. (2013). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst*. (3.utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- Backer-Grøndahl, A., & Nærde, A. (2015). Den viktige og vanskelige selvreguleringen hos barn. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 52(6), 497-503.
- Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenester*. (LOV-1992-07-17-100). Hentet 07.05.2020 fra: <https://lovdata.no/lov/1992-07-17-100>.
- Bendiksby, O. H. (2008). Å forstå unge overgripere: Tilknytningsstrategier og utviklingshistorie. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 45(6), 735.
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. (6.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Fellesorganisasjonen. (U.å). Hva er en vernepleier? Hentet 07.05.2020 fra: <https://www.fo.no/din-profesjon/vernepleier/>
- FN-sambandet. (1990, 02. september). Barnekonvensjonen. Hentet 07.05.2020 fra: <https://www.fn.no/Om-FN/Avtaler/Menneskerettigheter/Barnekonvensjonen>
- Freuchen, M. (2017, 01. desember). Det høres så lett ut, men er vanskelig i praksis – og er noe av det viktigste du gjør for barna dine. Les ekspertenes beste råd for å unngå at det skilr ut. Hentet 20.05.2020 fra <https://familieklubben.no/familieliv/barneoppdragelse-15-tips-om-grensesetting/172>
- Gerhard-Burnham, B., Underwood, L. A., Speck, K., Williams, C., Merino, C., & Crump, Y. (2016). The lived experience of the adolescent sex offender: A phenomenological case study. *Journal of child sexual abuse*, 25(1), 93-109. <https://doi.org/10.1080/10538712.2016.1111965>
- Hegge, B. (2017). *Trafikklyset – Seksualitet hos barn og ungdom*. (2.utg.). Stavanger: Hertervig Forlag.

- Helsebiblioteket. (2016, 03. juni). Sjekklister. Hentet 24.05.2020 fra <https://www.helsebiblioteket.no/kunnskapsbasert-praksis/kritisk-vurdering/sjekklister>
- Helsepersonellovens. (1999). *Lov om helsepersonell m.v.* (LOV-1999-07-02-64). Hentet 07.05.2020 fra: <https://lovdata.no/lov/1999-07-02-64>
- Ingenes, E. K. & Kleive, H. (2011). *I møte med unge overgripere*. (1.utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Jensen, M., Garbo, E., Kleive, H., Grov, Ø., & Hysing, M. (2016). Gutter i Norge med skadelig seksuell atferd. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 53(5), 366-375.
- Johannessen, A. Tufte, P, A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. (5.utg.). Oslo: Abstrakt Forlag.
- Killén, K. (2003). Barns tilknytning. *Psyke & Logos*, 24(2), 15.
- Kjellgren, C. (2009). Adolescent sexual offending. Prevalence, risk factors and outcome. Lund University
- Kjellgren, C., Priebe, G., Svedin, C. G., & Långström, N. (2010). Sexually coercive behavior in male youth: Population survey of general and specific risk factors. *Archives of Sexual Behavior*, 39(5), 1161-1169. <https://doi.org/10.1007/s10508-009-9572-9>
- Olsson, S. V. (2018, 17. januar). Listhaug vil prioritere kampen mot overgrep. Hentet 03.05.2020 fra: <https://www.nrk.no/norge/listhaug-vil-prioritere-kampen-mot-overgrep-1.13871570>
- Pagé, C. A., Tourigny, M., & Renaud, P. (2010). A comparative analysis of youth sex offenders and non-offender peers: Is there a difference in their coping strategies?. *Sexologies*, 19(2), 78-86. <https://doi.org/10.1016/j.sexol.2009.11.002>
- Sandvik, M., Nettet, M.B., Berg, A. & Søndena, E. (2017) The Voices of Young Sexual Offenders in Norway: A Qualitative Study. *Open Journal of Social Sciences*, 5, 82-95. <https://doi.org/10.4236/jss.2017.52009>
- Senter mot incest og seksuelle overgrep. (U.å). *Hva er seksuelle overgrep?* Hentet 07.05.2020 fra: <http://www.smi.nt.no/hva-er-seksuelle-overgrep/>

Seto, M. C., & Lalumiere, M. L. (2010). What is so special about male adolescent sexual offending? A review and test of explanations through meta-analysis. *Psychological bulletin*, 136(4), 526. <https://doi.org/10.1037/a0019700>

Straffeloven. (2005). *Lov om straff*. (LOV-2005-05-20-28). Hentet 07.05.2020 fra: <https://lovdata.no/lov/2005-05-20-28>.

Thidemann, I. J. (2019). *Bacheloroppgaven for sykepleierstudenter*. (2.utg.). Oslo: Universitetsforlaget AS.

Utdanningsforskning. (2016, 15. april). Artiklene på utdanningsforskning.no. Hentet 22.05.2020 fra <https://utdanningsforskning.no/artikler/artikler-om-utdanningsforskning/hva-er-fagfelleverdert-artikkel/>

Vergemålsloven. (2010). *Lov om vergemål*. (LOV-2010-03-26-9). Hentet 07.05.2020 fra: <https://lovdata.no/lov/2010-03-26-9>

Vildalen, S. (2014). *Seksualitetens betydning for utvikling og relasjoner*. Oslo: Gyldendal akademisk

